

A Régi Magyar Kódexek sorozat

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Magyar Nyelvtörténeti és Nyelvjárástani Tanszéke az 1980-as évek elején tervbe vette a korszerű kiadással nem rendelkező magyar kódexek megjelentetését.

E munkálat időszzerűségét az adta meg, hogy kódexünk egyetlen teljes kiadását a száz évvel korábbi *Nyelvemléktár* jelentette. E hatalmas, 15 kötetes vállalkozás (1874–1908) valamennyi középkori magyar kódex szövegét közreadta nyomtatott formában, ám közlési elvei régen elavultak. Egy újabb sorozat, a *Codices Hungarici* keretében az 1940-es és 1980-as évek között 9 magyar kódexnek jelent meg igényes új kiadása. (Ezek legfőbb újdonságát a hasonmás, azaz az eredeti lapok fényképfelvétele jelentette; emellett egyes kötetek a latin eredeti közzétételére is vállalkoztak.) A helyzet egészét az jellemezte, hogy a közel 50 magyar nyelvemlékkódex óriási többsége új kiadásra várt, s ennek megvalósítása a tudomány sürgős feladatai közé tartozott.

A munkálatok Benkő Loránd akadémikus irányításával indultak meg 1981-ben. Céljük az volt, hogy friss, megbízható, sokoldalúan használható forrásanyagot biztosítsanak több tudományterület: a magyar nyelvtörténet, az irodalomtörténet, a művelődéstörténet, a kodikológia, az írástörténet, a helyesírás-történet stb. számára. A kiadás alapelveit egy szakértői bizottság vitatta meg és dolgozta ki, valamennyi érintett tudományterület képviselőinek bevonásával. Az eredeti cél voltaképpen a *Codices Hungarici* sorozat folytatása volt, ám néhány év tapasztalata megmutatta, hogy célszerűbb egy új sorozatot indítani, amely szerényebb keretek között, de gyorsabb ütemben tudja megvalósítani az egyes kódexek közreadását.

A sorozat köteteinek szerkezete egységes: az eredeti kódex minden lapja párhuzamosan tanulmányozható hasonmás és betűhű átírat formájában; az utóbbiakat jegyzetek is kísérik. Emellett mindig jelen van egy bevezető tanulmány, amely áttekintést ad a kódex történetéről, tartalmáról, helyesírásáról és más lényeges jellemzőiről.

Az egyes kötetek előállítását – főként az első időkben – a következőképpen zajlott: egyetemi hallgatók készítették az átíratot; az ő munkájukat egy tanszéki oktató szervezte meg és irányította; a közzététel pedig egy tapasztalt szakember közreműködésével valósult meg. Ennek eredményeképpen néhány esztendő leforgása alatt (1985 és 1990 között) a *Régi Magyar Kódexek* sorozatban több mint 10 kódex látott napvilágot. A kódexkiadó gárda az évek során egyre bővült és erősödött, részint újabb szakemberek bekapcsolódásával, részint azért, hogy kezdő hallgatókból nemegyszer jól képzett kódexkutatók lettek. Az új sorozat köteteit a Magyar Nyelvtudományi Társaság jelentette meg.

Az 1990-es évektől két párhuzamos szálon folytatódtak a munkálatok. Az MTA Nyelvtudományi Intézetének Nyelvtörténeti és Dialektológiai Osztálya – ugyancsak Benkő Loránd vezetésével – szintén feladatai közé iktatta a kódexek kiadását. Kilenc kódexet állítottak elő a Nyelvtudományi Intézet munkatársai; ezek az Intézet kiadásában jelentek meg. Mindkét műhely kapcsán kiemelendő, hogy a folyamatos munka hátterét OTKA-pályázatok is biztosították.

A *Régi Magyar Kódexek* keretében eddig 31 nyelvemlékkódex látott napvilágot. Ezek nagy többsége több kutató együttműködésével készült; ugyanakkor egy-egy személy rendszerint több kódex kiadásában is részt vett. A sorozat egésze több mint harminc ember munkájának eredménye.

A Régi Magyar Kódexek sorozat kötetei:

1. *Könyvecse az szent apostoloknak méltóságokról*, 1521. A bevezetést és a jegyzeteket írta Pusztai István. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1985.
2. *Bod-kódex*, XVI. század első negyede. A bevezetést és a jegyzeteket írta Pusztai István. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1987.
3. *Sándor-kódex*, XVI. század első negyede. A bevezetést és a jegyzeteket írta Pusztai István. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1987.
4. *Czech-kódex*, 1513. Közzéteszi és a jegyzeteket írta N. Abaffy Csilla. A bevezetést írta N. Abaffy Csilla és Csapodi Csaba. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1990.
5. *Kriza-kódex*, 1532. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta N. Abaffy Csilla. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1988.
6. *Simor-kódex*, XVI. század eleje. A bevezetést és a jegyzeteket írta Vekerdy Lilla. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1988.
7. *Krisztina-legenda*, XVI. század eleje. A bevezetést és a jegyzeteket írta Vekerdy Lilla. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1988.
8. *Weszprémi-kódex*, XVI. század első negyede. A bevezetést és a jegyzeteket írta Pusztai István. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1988.
9. *Domonkos-kódex*, 1517. A bevezetést és a jegyzeteket írta Komlóssy Gyöngyi. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1990.
10. *Szent Margit élete*, 1510. Az átíratot és a jegyzeteket készítette Dömötör Adrienne és Pólya Katalin, Farkas Vilmos irányításával. A bevezetést írta † P. Balázs János. Budapest, 1990.
11. *Virginia-kódex*, XVI. század eleje. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta Kovács Zsuzsa. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1990.
12. *Vitkovics-kódex*, 1525. Az átíratot és a jegyzeteket készítette Papp Zsuzsanna. A bevezetést írta Pusztai István. Budapest, 1991.
13. *Miskolci Töredék*, 1525. Az átíratot készítette, a bevezetést és a jegyzeteket írta Kovács Zsuzsa. Budapest, 1991.
14. *Lázár Zelma-kódex*, XVI. század első negyede. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta N. Abaffy Csilla. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1992.
15. *Székeludvarhelyi Kódex*, 1526–1528. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta N. Abaffy Csilla. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1993.
16. *Nádor-kódex*, 1508. Közzéteszi és a jegyzeteket írta Pusztai István. A bevezetést írta Pusztai István és Madas Edit. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1994.
17. *Horvát-kódex*, 1522. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta Haader Lea és Papp Zsuzsanna. Budapest, 1994.
18. *Thewrewk-kódex*, 1531. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta Balázs Judit és Uhl Gabriella. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, 1995.
19. *Döbrentei-kódex*, 1508. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta Abaffy Csilla és T. Szabó Csilla, Madas Edit közreműködésével. Argumentum Kiadó – Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1995.
20. *Festetics-kódex*, 1494 előtt. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta N. Abaffy Csilla. Argumentum Kiadó – Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1996.
21. *Debreceni Kódex*, 1519. A bevezetést írta Madas Edit és Reményi Andrea. Argumentum Kiadó – Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1997.
22. *Lobkowitz-kódex*, 1514. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta Reményi Andrea. Argumentum Kiadó – Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1999.
23. *Kulcsár-kódex*, 1539. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta Haader Lea és Papp Zsuzsanna. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, Budapest, 1999.
24. *Nagyszombati Kódex*, 1512–1513. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta T. Szabó Csilla. Argumentum Kiadó – Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 2000.
25. *Peer-kódex*. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta Kacsokovics-Reményi Andrea és Oszkó Beatrix. Argumentum Kiadó – Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 2000.
26. *Gömör-kódex*, 1516. Közzéteszi, és a bevezetést írta Haader Lea és Papp Zsuzsanna. A jegyzeteket készítette Papp Zsuzsanna, Haader Lea. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, Budapest, 2001.
27. *Gyöngyösi Kódex*, az 1500-as évek elejéről. Közzéteszi, a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket írta Dömötör Adrienne. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, Budapest, 2001.
28. *Kazinczy-kódex*, 1526–1541. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta Kovács Zsuzsa. Pharma Press – Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 2003.
29. *Pozsonyi Kódex*, 1520. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta Abaffy Csilla, Abaffy Erzsébet, Madas Edit. Pharma Press – Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 2004.
30. *Keszthelyi Kódex*, 1522. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta Haader Lea. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, Budapest, 2006.
31. *Tihanyi Kódex*, 1530–1532. Közzéteszi, a bevezetést és a jegyzeteket írta Kovács Zsuzsa. Pharma Press – Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest.